

Památník Lidice patří k nejpietnějším místům spojeným s druhou světovou válkou na našem území (AA)

Autorkou památníku lidických dětí je Marie Uchytlová-Kučová (AA)

12 VRAPICE (*Rapitz*)

č. 75

- Na této adrese bydlel nechtěný původce lidické tragédie Václav Říha (nar. 1. 2. 1919). Původně sice zamýšlel se svým přítelem Josefem Horákem utéct po okupaci do zahraničí, ale na rozdíl od Horáka dal přednost snoubence, se kterou se 25. dubna 1942 oženil. Zároveň však měl paralelní milenecký vztah se zaměstnankyní slánské továrny Palaba Annou Maruščákovou. Té se ovšem představil pod smyšleným jménem jako Milan.
- Když se chtěl z tohoto vztahu vyvázat, poslal Maruščákové do továrny dopis. Protože však byla nemocná, otevřel její dopis ředitel továrny Jaroslav Pála, jemuž se dopis zdál podezřelý, a předal jej tedy četníkům,¹⁴¹ odkud se dostal do rukou gestapu.
- Václav Říha byl po věznění v Terezíně¹⁴² odeslán s transportem 22. října 1942 do Mauthausenu,¹⁴³ kde byl o dva dny později v 16.38 popraven.
- I on je zmíněn na památníku v Resslerově ulici.

Vrapice na dobové pohlednici (FH)

141 ABS, H-252-5/88, protokol sepsaný 1. 6. 1945 s Jaroslavem Pálou.

142 <http://www.pamatnik-terezin.cz>, Databáze vězňů policejní věznice Terezín, Václav Říha.

143 <http://www.pamatnik-terezin.cz>, Databáze českých vězňů v koncentračním táboře Mauthausen 1938–1945, Václav Říha.

13 HOLOUSY (Hollaus)

č. 1

- S rodiči a bratrem zde žila Anna Maruščáková (nar. 31. 7. 1923), která udržovala milostný poměr s ženatým Václavem Říhou z Vrapic. Ve chvíli, kdy chtěl tento vztah ukončit, jí do továrny poslal tajemný dopis: „*Drahá Aničko! Promiň, že ti píši tak pozdě... Co jsem chtěl udělat, tak jsem udělal. Onoho osudného dne jsem spal někde na Čabárně. Jsem zdrav. Na shledanou tento týden a pak se už nevidíme. Milan.*“ Dopis se prostřednictvím ředitele továrny Jaroslava Pály dostal až na kladenské gestapo, které se domnívalo, že je na stopě „pachatelům atentátu“.
- Maruščákovou zatkl 3. června 1942 Oskar Felkl. Při výslechu přiznala, že přes ni odbojář poslal pozdravy od synů rodiny Horákových a Stříbrných, kteří v té době sloužili u československé zahraniční armády ve Velké Británii. Následně byla zadržována v Malé pevnosti v Terezíně.¹⁴⁴
- Anna Maruščáková, jejíž nevydařený milostný vztah se stal důvodem k vyhlazení Lidic, byla v Mauthausenu¹⁴⁵ popravena 24. října 1942 v 9.42, a její jméno je tak uvedeno mezi oběťmi heydrichiády v pražské Resslově ulici.

Oskar Felkl (ABS)

144 V databázi je vedena i pod alternativním příjmením Marusczáková: <http://www.pamatnik-terezin.cz>, Databáze vězňů policejní věznice Terezín.

145 <http://www.pamatnik-terezin.cz>, Databáze českých vězňů v koncentračním táboře Mauthausen 1938–1945, Anna Maruščáková.

14 SLANÝ (Schlan)

Slaný v době protektorátu (ABR)

Na vinici 440

■ Ve dnes již neexistující vile se majiteli sodovkárny Josefu Svobodovi (nar. 23. 10. 1885) a Aloisii (roz. Zikové, nar. 16. 9. 1886) narodil 18. října 1912 syn Karel, který byl později zařazen do výsadku ANTHROPOID a následně WOLFRAM. Po vychození obecné a měšťanské školy začal studovat obchodní školu ve Slaném, ale po dvou letech studia zanechal a nastoupil k otci do sodovkárny jako úředník. V roce 1932 nastoupil základní vojenskou službu u hraničářského praporu 2 v Trutnově. Absolvoval poddůstojnickou školu a sloužil ve funkci velitele telefonního družstva až do odchodu do civilu v roce 1934. Poté byl střídavě bez zaměstnání či pracoval jako úředník u firmy Popper a jako kreslič u firmy Hruška. V roce 1936 se stal spolumajitelem malé

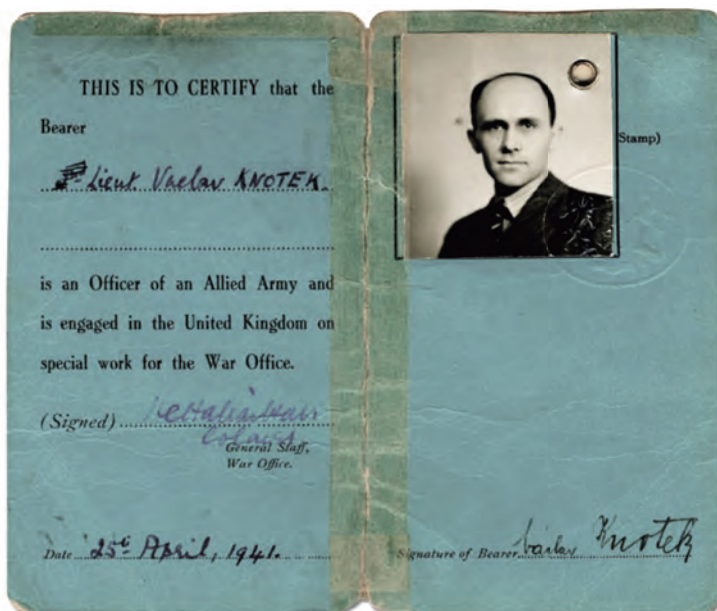
Karel Svoboda (VHA)

Protektorátem po stopách parašutistů

sodovkárny v Běštíně u Berouna. Později se oženil s Irenou Hájkovou (nar. 27. 12. 1912) a v roce 1939 se mu již v době, kdy byl v zahraničí, narodil syn Karel.

■ Za mobilizace nastoupil opět ke svému hraničářskému praporu do Trutnova a po demobilizaci pracoval v pražské sodovkárně firmy Havlín. Dne 28. června 1939 přešel hranice do Polska, kde jako jiní Čechoslováci podepsal podmíněný závazek cizinecké legii a byl prezentován jako svobodník v Sidi bel Abbès. Po vypuknutí války byl závazku zproštěn a v Agde byl 26. září 1939 zařazen ke spojovací rotě pěšího pluku 2, s níž se účastnil bojů na frontě a po pádu Francie byl evakuován do Anglie na palubě lodi *Rod el Farag*. Byl vybrán do výcviku pro plnění zvláštních úkolů ve vlasti a od 15. srpna 1941 do 13. září 1941 absolvoval na STS 26 základní sabotážní kurs, na nějž navazoval parašutistický výcvik na STS 51 v Ringway, který dokončil 20. září 1941. Spolu s Josefem Gabčíkem byl vybrán do výsadku ANTHROPOID, ale kvůli utrpěnému zranění při jednom z cvičných seskoků byl nahrazen Janem Kubišem. V rámci II. odboru skupiny D absolvoval po vyléčení na STS 52 speciální radiokurs a byl zařazen do výsadku WOLFRAM. V září 1943 na STS 43 v Chicheley Hall prošel opakovacím kursem a doplňkovým výcvikem.

■ Když byla skupina WOLFRAM 14. září 1944 vysazena v Beskydech, měl Karel Svoboda smůlu. Vítr jej zanesl daleko od skupiny, takže se na místě dopadu s nikým nesetkal, jeho padák navíc uvízl na střeše osamělého stavení. Padák i radiostanici nakonec stihl ukryt, ale 19. září 1944 byl zadržen nedaleko obce Morávka u samoty Úspolka příslušníky německého Jagdkomanda a předán gestapu. Po výsleších v Českém Těšíně a v Brně prozradil úkryt radiostanice, ale odmítl se podílet na radiové protihře, a byl proto v lednu 1945 odeslán do koncentračního tábora Flossenbürg, kde se dočkal o tři měsíce později osvobození. Po válce odešel v listopadu 1945 na vlastní žádost z armády, pracoval jako úředník

Václav Knotek (ABS)

na ministerstvu zahraničí. V roce 1948 byl propuštěn a začal pracovat na hydrometeorologické stanici v Ruzyni a posléze v Hydrometeorologickém ústavu v Komořanech.

■ V roce 1948 jej kontaktoval štábní kapitán Václav Knotek, který působil v emigraci a chtěl Svobodu zapojit do protikomunistického odboje. Svoboda však schůzku ohlásil, Václav Knotek byl zatčen StB a v cele spáchal sebevraždu. Karel Svoboda byl přesto až do své smrti 3. dubna 1982 komunistickou tajnou bezpečností sledován.

■ Adresa Na Vinici 440 se však týká především Karlova otce. V tomto domě nechal koncem dubna či na počátku května 1942 Josef Svoboda přespat členy výsadku BIVOUAC. Z popudu gestapa jej navštívil konfident Viliam Gerik a vyzvídal, zda se u něj nějací parašutisté nehlásili. Josef Svoboda se o členech BIVOUACu Gerikovi zmínil.

■ Pomoc, kterou parašutistům poskytl, mu vynesla zatčení a salvu popravčí čtyry na střelnici v pražských Kobylicích. Spolu s ním byla 31. května 1942 v 18.50 popravena i jeho snacha Irena. Manželka Aloisie, která bydlela u dcery v Praze, byla zatčena později. Ani ona se však nevyhnula popravě. Na Kobylické střelnici byla zavražděna 9. června 1942 v 18.45.

Malého Karla si k sobě vzala teta Alžběta Pužmanová a vychovávala jej do návratu svého bratra Karla Svobody po konci války.

■ Všichni popravení členové rodiny Svobodovy jsou připomenuti na deskách v prostorách Kobylické střelnice.

Zafortenská 133 (dnes již neexistující číslo)

■ V místnosti, kterou měl ve své sodovkárně vyhrazenou její majitel Josef Svoboda, přespal koncem dubna 1942 krátce po svém seskoku u Požárů parašutisté ze skupiny BIVOUAC – František Pospíšil, Jindřich Čoupek a Libor Zapletal.

Vinařická 12

■ Sestra člena skupiny WOLFRAM rotného Karla Svobody Alžběta Pužmanová (roz. Svobodová, nar. 29. 9. 1914) byla sice gestapem v září 1942 rovněž zatčena, ale protože jí Němci nedokázali žádnou odbojovou činnost a ani Viliam Gerik na ni neupozornil, přestože o ní věděl, byla zajištěna „jen“ jako osoba v příbuzenském vztahu s osobou v zahraničí. Byla tedy internována v táboře ve Svatobořicích u Kyjova, odkud byla nakonec 2. února 1943 propuštěna a zbytek války přečkala doma v domě na Vinařické ulici.

■ Protože byla přítomna Gerikově návštěvě u Josefa Svobody, vystupovala po válce u soudu jako svědkyně, kde potvrdila, že se Gerikovi otec o další trojici parašutistů zmínil a následně byl zatčen.¹⁴⁶

---

146 ABS, fond 325, 325-106-4/102-103, protokol z hlavního líčení s V. Gerikem ze dne 18. 4. 1947.

Čechova 982

- U profesora slánské obchodní akademie Karla Výborného (nar. 5. 9. 1896) se při cestě ze Slaného do Prahy stavili po svém seskoku 28. dubna 1942 parašutisté František Pospíšil, Jindřich Čoupek a Libor Zapletal. Tuto adresu jim v Londýně poskytl Karel Svoboda.
- Profesor Výborný zůstal neprozrazen a v roce 1947 se stal ředitelem obchodní akademie.

Falešné doklady Františka Pospíšila byly vystaveny na jméno Franz Dufek (VHA)

15 PANENSKÉ BŘEŽANY (*Jungfern-Breschan*)

Hlavní 50

- Tzv. Dolní zámek¹⁴⁷ byl zvolen za sídlo říšského protektora. Na jaře 1941 se zde usadil Konstantin von Neurath, jenž byl však v září odeslán na zdravotní dovolenou a místo něj zde sídlil zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich (nar. 7. 3. 1904). Právě odsud se 27. května 1942 krátce po desáté hodině vydal na svou poslední cestu směrem na Pražský hrad.
- V Holešovičkách na něj již v té době čekali Jozef Gabčík s Janem Kubišem a krátce po půl jedenácté se jim podařilo za pomoci připravené bomby Reinharda Heydricha zranit tak, že po několika dnech v nemocnici na pražské Bulovce zemřel.
- Po válce se do zámku nastěhoval Výzkumný ústav kovů.
- Budova i přilehlý park jsou v současné době nepřístupné a navíc i poměrně zchátralé.

Reinhard Heydrich (BA)

**Panenské Břežany
na dobové pohlednici (ABR)**

Mit der Führung der Geschäfte beauftragt
J. Heydrich
 SS-Obergruppenführer und General der Polizei.

147 Stavba budovy v empírovém slohu byla zahájena okolo roku 1840. V roce 1901 zámek převzala Hospodářská a úvěrní banka pro Čechy, od níž jej koupil Ferdinand Bloch-Bauer (16. 8. 1864 – 13. 11. 1945), majitel cukrovaru. Zámek zařídil mnoha uměleckými předměty a loveckými trofejemi. Po vzniku protektorátu se mu podařilo odejít do emigrace do Švýcarska, kde krátce po skončení druhé světové války v Curychu zemřel.

Hlavní 11

- Horní zámek¹⁴⁸ za války pro své potřeby zabavil státní tajemník Úřadu říšského protektora a od srpna 1943 německý státní ministr pro Čechy a Moravu Karl Hermann Frank (nar. 24. 1. 1898).
- Po skončení války byl v budově umístěn domov důchodců, který fungoval do roku 2012, kdy objekt získal Středočeský kraj, jenž zde plánuje vybudovat muzeum odboje.

Horní zámek na dobové pohlednici (ABR)

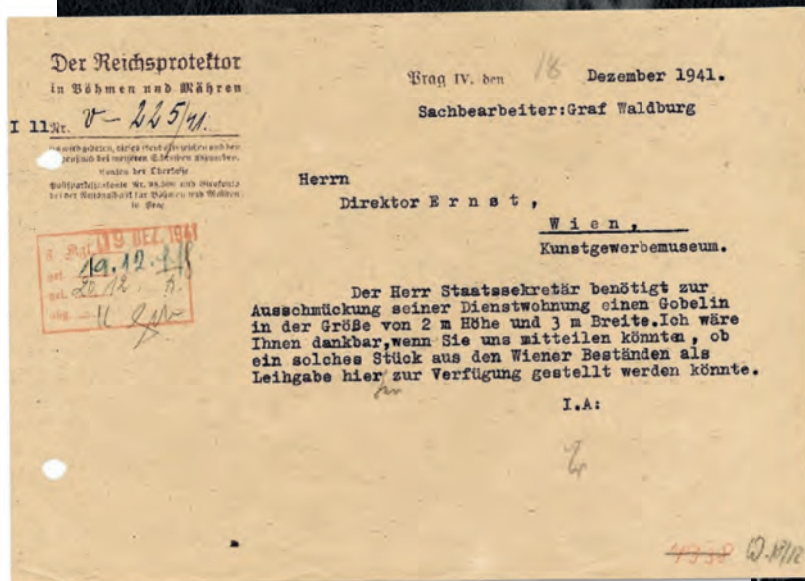
Interiér zámku s nábytkem, který si Karl Hermann Frank nechal přivést z jiných objektů (NA)

148 Horní zámek byl postaven v první polovině 18. století v barokním slohu na místě původní tvrze. Poblíž zámku byla vybudována kaple sv. Anny, jež v roce 1691 vyhořela a byla v letech 1705–1707 obnovena podle plánů významného barokního architekta italského původu Jana Blažeje Santiniho. Zámek vystřídal řadu majitelů, až jej v roce 1909 koupil továrník Emil Gerstel (8. 4. 1870 – 15. 7. 1919), majitel továrny na nábytek. Jeho potomkům se před nacisty podařilo odejít do exilu v USA.

K. H. Frank
a Jaroslav Krejčí (NA)

Dopis, v němž je po řediteli vídeňského Kunstgewerbemusea požadován gobelín o rozměrech 2 × 3 metry do interiéru brežanského zámku pro státního sekretáře K. H. Franka (NA)

Reinhard Heydrich a K. H. Frank (NA)